

UNDERLAG: UNGDOMSRÅD OM KLIMATFRÅGOR

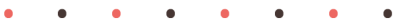
Skriftlig dokumentation från
Miljödepartementets och NOD:s
samråd 25 november 2020

Innehållsförteckning

- Inledning..... 3**
- Inledande anförande av Isabella Lövin 3**
- Anförande av statssekreterare Eva Svedling..... 4**
- Anföranden från deltagande organisationer 6**
 - LSU – Sveriges ungdomsorganisationer 6*
 - Klimatstudenterna 7*
 - Global Shapers 8*
 - We_change..... 8*
 - WWF Sweden Youth..... 9*
 - Scouterna 10*
 - PUSH SVERIGE..... 10*
 - Svenska Kyrkans unga 11*
 - Sáminuorra..... 11*
 - Fältbiologerna..... 12*
- Återrapportering från temagrupperna.....13**
- Tema 1: Stockholm +50 – Hållbar konsumtion och produktion.....13**
 - Agenda 2030 SDG 12: Hållbar konsumtion och produktion 14*
 - SDG 12.2 – Hållbar förvaltning och användning av naturresurser15
 - SDG 12.C – Eliminera marknadsstörningar som uppmuntrar till slösaktiga konsumtionsmönster..... 16

SDG 12.1 – Implementera det tioåriga ramverket för hållbara konsumtions- och produktionsmönster	17
SDG 12.5 – Minska mängden avfall markant.....	17
SDG 12.7 – Främja hållbara metoder för offentlig upphandling	17
SDG 12.8 – Öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar.....	17
SDG 12.a – Stärk utvecklingsländers vetenskapliga och tekniska kapacitet för hållbar konsumtion och produktion.....	18
<i>Gröna jobb och ungas sysselsättning</i>	<i>18</i>
<i>Konkreta och ambitiösa resultat.....</i>	<i>20</i>
<i>Viktiga perspektiv.....</i>	<i>21</i>
Klimaträttvisa.....	22
Marginaliserade röster	22
Ungdomsperspektivet	22
Export av miljöproblem.....	23
Goda exempel.....	23
Tema 2 – En ambitiös klimatpolitik.....	23
<i>Lyssna på forskningen.....</i>	<i>25</i>
<i>Konkreta åtgärder</i>	<i>26</i>
Andra konkreta förslag.....	27
<i>Perspektiv som riskeras att missas</i>	<i>28</i>
<i>Rättvis klimatpolitik</i>	<i>30</i>
Avslutning.....	32

Inledning

Klimatfrågan engagerar globalt. De senaste åren har hela världens unga satt ner foten och tydligt visat att det idag är omöjligt att vara en trovärdig ledare utan att hantera frågan om klimatet och den värld vi vill lämna till vår framtid. I Sverige är klimatet den politiska fråga som unga tycker är allra viktigast¹, och regeringen och Miljödepartementet har fått flera uppmaningar från den unga klimatrörelsen att lyssna in deras perspektiv och ta dem i beaktande när Sveriges klimatpolitik utformas.

Med detta som bakgrund arrangerade Miljödepartementet och NOD ett ungdomsråd med klimatfokus den 25 november 2020. Ungdomsrådet syftade till att möjliggöra för ungas perspektiv, synpunkter och förslag i klimatpolitiska frågor att få höras. Frågor om hållbar konsumtion och produktion, hur Sverige ska uppnå sina klimatpolitiska åtaganden, samt arbetet för att uppfylla målen i Agenda2030 var utgångspunkten för de samtal som fördes.

Inledande anförande av Isabella Lövin

Miljö- och klimatminister, tillika vice statsminister, Isabella Lövin inledde samtalet med att välkomna alla deltagare och tacka för möjligheten att få ta del av den unga miljörelsens åsikter och önskemål.

Ministern konstaterade att samhället är mitt uppe i en global klimatkris, med effekter både internationellt och i Sverige. Krisen behöver lösas, och detta tillsammans. Framgångsfaktorn ligger i att finna globala lösningar för att nå målet i Parisavtalet.

Sverige verkar för att höja ambitionen i klimatarbetet, inte minst genom att vara pådrivande för att EU ska skärpa sitt utsläppsmålningsmål till 2030. Sverige ville se att ambitionen höjs och blir minst minus 65% till 2030, i linje med Parisavtalets 1,5 gradersmål. Sverige har dessutom som mål att bli världens första fossilfria välfärdsland med ett mål om nettonollutsläpp till år 2045.

Sedan Sverige beslutade om ett om ett klimatpolitiskt lagverk år 2017 har mycket arbete hunnit ta fart. Bland annat har ett klimatpolitiskt råd instiftats som ska övervaka nuvarande och kommande regeringars måluppfyllelse. Tack vare politisk samstyrning har det även satts press på näringslivet och företag har börjat lägga långsiktiga planer för att få ner utsläppen inom de 25 åren som satts upp.

¹ <https://sverigesradio.se/artikel/7193245>

Vidare menade ministern att Sverige måste visa klimatledarskap och stötta andra länder i vägen framåt. I relation till det lyfte hon det amerikanska valet och hur det förhoppningsvis gett Sverige en partner i USA som, genom det nya klimatsändebudet John Kerry, varit väldigt tydlig med att snabbt återansluta till Parisavtalet.

Isabella Lövin konstaterade att det är av största vikt att alltid väga in ungdomspolitiken och ge unga inflytande och delaktighet i samhällsutvecklingen. Eftersom klimatfrågan i allra högsta grad rör barns och kommande generationers rättigheter, är det särskilt viktigt att ha en ungdomsrörelse kring klimatfrågan. Hon fastslog att snabbare utveckling kräver barn och ungas röster – bara utifrån demonstrationerna de senaste åren har attityder inom politiken förändrats. Här poängterade hon även att unga har varit bland de starkaste drivkrafterna för att hålla miljön och klimatet högst på agendan.

År 2022 ska Sverige anordna ett högnivåmöte för hela FN – Stockholm+50. Detta för att högtidlighålla att det gått 50 år sen den historiskt första miljökonferensen, som anordnades av bland annat Olof Palme och Indira Gandhi i Stockholm. Med 50 år av miljöarbete konstaterade Isabella Lövin dock att det fortfarande finns en ohållbar relation till naturen. Pandemin har varit en stark påminnelse om det och hur sårbara vi är, men den har också visat hur starka vi är för att bygga upp samhället igen. Det är en vision som måste tas med in i konferensen – en vision om ett hållbart samhälle. Under konferensen vill regeringen se ett starkt deltagande av unga och att deras röster ska höras.

Med Stockholm+50 vill vi adressera frågor som har stor betydelse för måluppfyllelsen av de globala målen men som kanske inte alltid har en naturlig hemvist eller drivkraft. Stockholm+50 kan på så sätt göra skillnad och stärka de andra processerna. Vi strävar efter att Stockholm+50 kan bidra till att omdefiniera vår relation till naturen från ”slit och släng” till hållbar användning och bevarande. Stockholm+50 syftar till att främja en grön inkluderande återhämtning genom att stödja omställningen till en hållbar konsumtion och produktion och främja naturbaserade lösningar. Hållbar konsumtion och produktion är ett mycket angeläget tema eftersom konsumtionen och resursutvinning står för 90 procent av bristen på ekologisk mångfald och vatten och utgör 50 procent av växthuseffekten. En ohållbar konsumtion och produktion förvärrar dessutom ojämlikheter i världen, där rika länder och befolkningar suger ut fattiga befolkningar.

Anförande av statssekreterare Eva Svedling

Eva Svedling, statssekreterare med ansvar för klimatpolitiska frågor och frågor som rör regeringens arbete med Agenda 2030, deltog i mötet. Hon anslöt efter att halva mötet pågått och fick ta del av de teman som då hittills diskuterats.

Statssekreteraren underströk att samrådet är en pågående dialog och att detta är en del av ambitionen kring att säkerställa ett meningsfullt deltagande för unga. Hon betonade regeringens tacksamhet för ungas bidrag och vilja att hjälpa till, eftersom klimatarbetet

Vidare lyfte Eva Svedling att Barnkonventionen numera är svensk lag och att den bland annat innebär att barn har rätt att uttrycka sina åsikter och rätt att bli lyssnade på. Det är viktigt att beslutsfattare känner och tar ansvar för att ta in och beaktar barns åsikter, samt skapar tillfälle för dialog med unga.

Det finns också en paragraf om att man alltid ska tänka in vad som är barns bästa när man fattar beslut i frågor som rör barn. Det gäller inte minst klimatpolitiken, eftersom beslut som fattas idag kommer att ha påverkan under väldigt lång tid. Det är därmed fundamentalt att väva ihop klimatpolitik med agendan för barns rättigheter. Det är fascinerande att ta del av den klimatungdomsrörelsen som är igång och där dessa delar redan vävs ihop på ett naturligt sätt.

När det gäller meningsfullt deltagande för unga i förberedelserna och genomförandet av Stockholm+50, konstaterade statssekreteraren att det är högt prioriterat från regeringens sida. Med Stockholm+50-arbetet vill regeringen adressera frågor som har stor betydelse för måluppfyllelsen av de globala målen. Där är ett ungdomsperspektiv en av de röda trådarna som går igenom och som ska vara en bärande komponent.

Efter att ha lyssnat in delar av de åsikter och ståndpunkter som hittills kommit fram under diskussionerna konstaterade Eva Svedling att medskicken är både bra och tydliga. De ligger i linje med hur regeringen arbetar och ska tas i än större beaktning. Finns det ytterligare tankar om det som behöver diskuteras under Stockholm+50 fastslog hon att det är välkommet att inkomma med tankar och idéer. Under den fortsatta processen finns det en vilja från regeringen att fortsätta att inhämta synpunkter från det unga civilsamhället.

Anföranden från deltagande organisationer

Under ungdomsrådet deltog tio ungdomsorganisationer från civilsamhället. Samtliga organisationer gavs möjlighet att göra ett varsitt anförande inför Miljö- och klimatminister Isabella Lövin. Dessa anföranden utgick ifrån rådets övergripande frågeställningar: *Vad innebär en ambitiös klimatpolitik för dig, på nationell, regional och global nivå? Vad innebär en hållbar produktion och konsumtion inom de planetära gränserna?*

Sammanfattning

Återkommande teman i organisationernas anföranden var framför allt:

- Höj ambitionsnivån – gör mer än vad som precis krävs,
- Följ Parisavtalet och lyssna till forskningen,
- Låt klimatfrågan genomsyra all politik,
- Inkludera urfolk i beslutsprocesser,
- Inkludera ett tydligt barn- och ungdomsperspektiv i beslutsprocesser samt;
- Värna klimaträttvisa.

Nedan presenteras de deltagande organisationerna tillsammans med sammanfattningar av deras respektive anföranden.

LSU – Sveriges ungdomsorganisationer

LSU är en samarbets- och intresseorganisation som samlar 83 ungdomsorganisationer. Organisationens uppgift är att stärka ungas demokratiska organisering med mänskliga rättigheter som utgångspunkt.

Inkludera ungas perspektiv

LSU ser gärna att ett ungdomsråd blir en långvarig institution, där hela bredden inom ungdomsrörelsens röst återspeglas, med nära samarbete med regering och riksdag. Inkludering av unga på Stockholm+50 skulle visa att Sverige menar allvar.

Prioritera framtiden

Framtiden undervärderas av politiken i dag – hade barns rätt till en livskraftig skog överordnats BNP-siffror hade politiken sett väldigt annorlunda ut. Om utsläppen inte minskar drastiskt de närmsta åren måste unga i framtiden allokera mark till osäkra,

negativa utsläppsteknologier på bekostnad av biologisk mångfald och matförsörjning. Regeringens politik i dag påverkar morgondagens unga.

Följ Parisavtalet och lyssna på forskningen

Sverige har gjort många framsteg, men [Klimatpolitiska rådet har konstaterat](#) att politiken och omställningen har varit otillräcklig för att nå målen i Parisavtalet. Målen måste nås med alla försiktighetsåtgärder som forskningen föreslår och aldrig på bekostnad av den biologiska mångfalden.

Gör en rättvis omställning

Politiken måste upphäva de barriärer mellan oss människor som upprätthåller uppdelningen av vilka som gynnas och vilka som får bära bördan av klimatomställning. Vi behöver helt enkelt dra om gränsdragningarna kring vilka som blir lyssnade på, exempelvis genom att upplösa juridiska hinder som utesluter urfolk från beslut om sin mark.

Klimatstudenterna

Klimatstudenterna pushar Sveriges högskolor och universitet att minska sina utsläpp i linje med 1.5-gradersmålet. Med hänsyn till rättviseaspekten och med försiktighetsprincipen tillämpad, vad gäller antaganden om negativa utsläppsteknologier, vill Klimatstudenterna se ett netto nollutsläpp till 2030.

Höj ambitionsnivån

En ambitiös klimatpolitik innebär att göra lite mer än det man åtagit sig att göra. Just nu gör inte Sverige det. För det första har det satts ett nationellt klimatmål som inte stämmer mot Parisavtalet och för det andra så visar Klimatpolitiska rådet att vi inte är på väg att möta ens de målen.

Klimatfrågan har gått från att ha varit en lång- till en kortsiktig fråga. Vi måste därför agera nu, med i princip alla medel vi har tillgängliga. När unga personer når nuvarande makthavares ålder kommer det vara för sent. Makthavare måste våga ta handlingskraftiga beslut och inte vara rädda att agera.

Låt klimatfrågan genomsyra all politik

Klimatfrågan måste genomsyra alla politikområden och sättas högst på agendan. Regeringen måste inkludera koldioxidbudgetar i regleringsbrev från myndigheter precis som en ekonomisk budget. På så sätt ställs konkreta krav på prioritering av klimatfrågan.

Kommunicera tydligt

Kommunicera till folket varför det är allvar, varför vi har bråttom och vad som står på spel. Prata inte om att polarisarna smälter – prata om konflikt och migration, risk- och lågkonjunktur, sommaren 2018 och granbarkborrar. Tala till alla som fortfarande inte lyssnar. Prata om minskad produktion och konsumtion. Se till att hålla fler planetära gränser i huvudet samtidigt – ta hänsyn till mänskliga rättigheter, omfördelning av resurser och arbeta för att få till ett cirkulärt system.

Global Shapers

Global Shapers föddes ur World Economic Forum och är ett community som finns i 400 städer i 150 länder. Organisationen ger plats i länder där civilsamhället inte är så starkt för unga att engagera sig i, vare sig i ekonomiska eller politiska frågor. I rörelsen finns det en stark kraft som tar ställning i klimatfrågan. Global Shapers angriper inget specifikt tema inom klimatet, men skapar plattformar för att andras utmaningar ska få ett nätverk.

Låt klimatfrågan genomsyra all politik

Det må vara viktigt att ha en vässad klimatpolitik, men minst lika viktigt att klimatet är vägledande i alla politiska processer, oavsett domän.

Ta hänsyn till länders olika förutsättningar

Det är viktigt att ta hänsyn till alla länders och städers olika förutsättningar, utmaningar och möjligheter för att få till stånd en globalt hållbar lösning på klimatkrisen.

We_change

We_change är en del av stiftelsen Fryshuset och är Sveriges största hållbarhetsinsats för unga.

Följ Parisavtalet och lyssna på forskningen

För we_change är det tydligt att en ambitiös klimatpolitik handlar om att i första hand leva upp till åtaganden som redan finns, som Parisavtalet, och avstå från att ta beslut som äventyrar dem. Lyssna på forskningen, vad vi faktiskt får och inte får göra, och agera i enlighet med det.

Höj ambitionsnivån och ta globalt ansvar

Våga ta beslut som faktiskt leder till grön omställning och att höja nivåerna på målsättningarna för att ställa om snabbare. Där är tid är en viktig faktor.

För Sveriges del handlar det om att ta ansvar för vad som sker globalt. Det handlar om att ta ansvar för utsläpp och andra konsekvenser som inte känner av nationella gränsdragningar och som rör sig över hela vår planet. Till exempel kan koldioxidutsläpp som Sverige drar nytta av ske utanför landets gränser.

Det är utmanande att ändra system men vi bör ha med oss att ekonomin inte styrs av naturliga lagar, den är skapad av människor och har utvecklats med tiden. Det finns lösningar och medel – det som behövs är prioriteringar.

Lev inom de planetära gränserna

Att leva inom de planetära gränserna handlar konkret om att 1) inte extrahera substanser ur jorden 2) inte släppa ut syntetiska ämnen i atmosfären 3) inte undantränga naturen genom exempelvis skövling. Det hotar att utrota arter och hota den biologiska mångfalden som är en förutsättning för både naturens och människans överlevnad.

WWF Sweden Youth

WWF Sweden Youth är ett ledarskapsprogram, men också ett ungdomsråd för WWF Sverige. Rådet består av 13 ungdomar från hela Sverige och arbetar för att inspirera, inkludera och representera ungdomar i olika sorters miljöfrågor.

Agera nu

Klimatkrisen är en kamp mot klockan, alla behöver agera nu. En ambitiös klimatpolitik är när åtaganden är sådant som kan göras nu, inte bara sen. Mål framåt är viktigt för att arbeta långsiktigt, men det måste också finnas mål för att kunna ändra saker och ting nu. Är målen bara långsiktiga finns det möjligheter att skjuta på konkreta förändringar på framtiden. Detta behöver ske på alla plan – regionalt, nationellt och globalt.

Respektera de planetära gränserna

Producenter och konsumenter behöver leva och arbeta inom de planetära gränserna. Alla länder måste inkludera och bidra sett till ländernas olika förutsättningar. Utvecklade länder ska vara i täten och agera förebild.

Satsa på utbildning

Det är viktigt att utbilda alla inom hållbar konsumtion och produktion – det går inte att uppnå förändring om det finns kunskapsluckor i världen.

Scouterna

Scouterna förbereder unga inför livet och framtiden samt driver ungas röster för påverkan, där miljön är en viktig fråga.

Ta modiga, handlingskraftiga beslut

Det krävs att vi vågar tänka nytt, vara modiga och handlingskraftiga och visa omtanke om nuvarande och framtida generationer.

Kommunicera till och skapa hopp hos unga

Scouterna är oroliga för sina medlemmar – de lär sig tidigt vad klimatförändringarna handlar om vad vi kan göra på individuell och lokal nivå men blir väldigt frustrerade när det inte går framåt på nationell och global nivå. Utsläppskurvan måste vända och det är inte förrän då som oron och ångesten minskar. Omställningen måste ske starkare, men det måste samtidigt kommuniceras ut vad som är på gång och händer för att skapa hopp.

Stötta andra länder

Förutom allt som händer i Sverige händer mycket i andra länder. Klimatet är en stor rättvisefråga – där ser Scouterna gärna att Sverige hjälper andra länder politiskt och ger stöd för klimatanpassning.

PUSH SVERIGE

PUSH Sverige samlar unga i den gemensamma värdegrunden om en långsiktigt hållbar värld. De pushar på makthavare att ta "de jobbiga besluten" och har permanent observatörsstatus under FN:s klimatförhandlingar.

Höj ambitionsnivån

Klimatet är vår generations ödesfråga. Vi är första och sista generationen som kan lösa krisen innan det är för sent. Vi har bara tio år på oss att begränsa uppvärmningen till 1,5 grader för att undvika permanenta skador på vår planet. Havs- och polarisar smälter i rasande takt, människor är på flykt från tortyr och krig. Miljontals arter håller på att dö ut. Vår egen ursprungsbefolknings marker och kultur exploateras till fördel för företag. Vi måste agera nu.

Ta bindande beslut och motverka regeringskänslighet

Säkra framtiden för oss alla så att det exempelvis finns fler bindande, mandatöverskridande, åtgärder. På så sätt blir klimatpolitiken inte beroende av den regering som sitter vid makten.

Ta ledartröjan

Sverige behöver ta på sig ledartröjan gentemot EU och omvärlden så att USA tecknar Parisavtalet. Ha en tydlig tidsplan för att nå målen. Visa att det visst går att ställa om när det gäller energieffektiviseringar snarare än energiutbyggnader.

Svenska Kyrkans unga

Svenska Kyrkans unga organiserar 13 000 medlemmar över hela Sverige och är framförallt trosbaserad och trosfokuserad organisation. Men organisationen bedriver också opinionsarbete och engagerar och utbildar unga i framförallt i fred, genusrättvisa och klimaträttvisa med den kristna tron som inspirationskälla.

Beakta klimaträttvisa

En ambitiös klimatpolitik innebär att först och främst beakta klimaträttvisa. Bland annat genom en rättvis ansvarsfördelning mellan generationer och mellan globala syd och globala nord. Det innebär även att belysa särskilt utsatta grupper.

Ta in ungdomsperspektivet

Hur får unga synas, representeras och respekteras? Det här ungdomsrådet är en väldigt stor framgång. Det krävs också resultat – att möten likt detta tas tillvara på. Det handlar också om det psykosociala perspektivet, att belysa den oro som finns kopplad till frågan. Barn och ungas mående är direkt kopplade till vilka beslut och direktiv man tar i relation till klimatfrågorna.

Belys det existentiella perspektivet

Det existentiella perspektivet innebär mer generellt ansvar för planeten och klimatet. Olika religiösa aktörer för klimatet har arbetat i flera tusen år med hur olika livsåskådningar även kan ge incitament till agerande när det kommer till klimatet. Det gäller att inte försaka de perspektiven. Vi måste belysa människan som påverkas av förändringarna. Vi behöver ett mer holistiskt perspektiv och att ännu tydligare koppla in rättvisefrågor.

Sáminuorra

Sáminuorra är en samisk barn- och ungdomsorganisation som arbetar för och med unga samer där klimatfrågan är av största vikt., eftersom det påverkar dem väldigt nära. Organisationen ser redan idag att de rådande klimatförändringarna har påverkat samiska barn och unga – vilka effekter det har på den samiska kulturen, språket och näringarna men även på ungas psykiska mående när deras liv riskerar att försvinna.

Ta modiga, handlingskraftiga beslut

Med en ambitiös klimatpolitik menar Sáminuorra att visa att klimatpolitiken är prioriterad, snarare än att vara rädd att ta beslut som är jobbiga. Just nu väljer politiken det som är halvbra och vågar inte ta de bästa besluten, med rädsla för att förlora röster.

Inkludera urfolk i beslutsprocesser

Sverige måste låta urfolk vara med i beslutsprocesser. Samer är den del av den svenska befolkningen som redan nu upplever klimatförändringarna på nära håll, och ges samtidigt inte förutsättningar eller mandat att få vara med och påverka.

Just nu tas exempelvis beslut där den så kallade "gröna energin" utvinns från samiska marker, utan samernas samtycke. Sveriges samer betalar det högsta priset av klimatförändringarna och ska samtidigt tåla exploateringar som stjälar mark för förnybar energi.

Samer ska inte tvingas att offra sin kultur, sitt språk, sina näringar, sin kunskap och sina renar för att rädda jorden från att bli överhettad.

Fältbiologerna

Fältbiologerna är Sveriges största ideella förening för natur- och miljöintresserade unga. Det är även Naturskyddsföreningens fristående ungdomsorganisation.

Skydda och återförvilda naturen

Det effektivaste sättet att rädda klimatet är att skydda och återförvilda vår natur. I stället för koldioxidsynkade maskiner, som inte ens har uppfunnits, kan vi skydda och återskapa det naturliga ekosystem som är världens största klimathjältar. Det är i naturen som skogar räddar klimatet effektivast, inte som bränsle. Våra resurser bör användas så långlivat som möjligt och endast i sista hand som biobränslen.

Skapa ett nytt ekonomiskt system

Det krävs ett nytt ekonomiskt system, bortom ekonomisk tillväxt. Meningen med samhällsbygget måste vara att alla människors grundbehov uppfylls inom planetens gränser, inte att påhittade BNP ska öka. Materialism måste ersättas av solidaritet, naturupplevelser och folkbildning.

Lyssna in urfolks kunskap

Urfolken visar att det går att bygga hållbara samhällen utan massindustriell tillväxt. De

visar vägen till en annan relation till naturen, där vi lever i samklang med våra medarter och respekterar naturens rättigheter.

Låt klimatet genomsyra all politik

All politik måste vara klimatpolitik. Från ändrade ägardirektiv i statens bolag, som Sveaskog och avskaffade fossila subventioner, till klimattullar i handelsavtalen och förbud mot affärsflyget.

Gör en rättvis omställning

En annan värld är möjlig, med ökad självförsörjning av mat, resiliens och gemenskap som försäkring mot framtidens kriser. En värld där vi välkomnar klimatflyktingar, säkrar urfolks rättigheter genom ILO 169 och gör omställningar rättvist.

Återrapportering från temagrupperna

Under ungdomsrådet delades deltagarna in i två temagrupper. Den ena gruppen diskuterade vad en hållbar konsumtion och produktion inom de planetära gränserna innebär. Den andra diskussionen handlade om vad en ambitiös klimatpolitik innebär på en nationell, regional och global nivå. Återrapportering från båda temagrupperna följer nedan.

Tema 1: Stockholm +50 – Hållbar konsumtion och produktion

År 2022 har det gått femtio år sedan den första FN-konferensen om mänsklig miljö, även kallad Stockholmskonferensen 1972, arrangerades. För att uppmärksamma och följa upp konferensen har Sverige erbjudit sig att återigen stå värd för ett nytt högnivåmöte i juni 2022, med arbetsnamnet Stockholm +50. Högnivåmötet ämnar ta sikte på en påskyndad omställning till hållbar konsumtion och produktion och ger en möjlighet att samla det internationella samfundet bakom stärkt samarbete och handling för de globala miljö- och klimatmålen.

I planeringen för Stockholm+50 vill Miljödepartementet fånga in den unga klimatrörelsens synpunkter på den inriktning som Regeringskansliet för närvarande arbetar utifrån, vilket var en av anledningarna till att ungdomsrådet initierades. Av den anledningen var temat för en av rådets diskussionsgrupper "Stockholm+50 – Hållbar konsumtion och produktion".

Diskussionen utgick ifrån en övergripande frågeställning om vad hållbar konsumtion och produktion innebär och hur det kan konkretiseras. Utifrån det diskuterades sedan förväntningar och önskemål på Stockholm+50s utformning, perspektiv och resultat.

I diskussionsgruppen deltog representanter från Fältbiologerna, Global Shapers, Klimatstudenterna, LSU – Sveriges Ungdomsorganisationer, Sáminuorra, Scouterna, Svenska Kyrkans unga, we_change, och WWF Sweden Youth.

Diskussionen sammanfattas i sin helhet under fyra rubriker baserade på samtalets fokusområden; *Agenda 2030 SDG 12: Hållbar konsumtion och produktion, Gröna jobb och ungas sysselsättning, Konkreta och ambitiösa resultat samt Viktiga perspektiv.*

Agenda 2030 SDG 12: Hållbar konsumtion och produktion

Sammanfattning

Samtliga organisationer konstaterade att det är viktigt att se hur samtliga delmål i SDG12 hör ihop och att de egentligen inte bör separeras från varandra. De delmål som dock återkom som särskilt viktiga i diskussionen var *12.C – Eliminera marknadsstörningar som uppmuntrar till slösaktiga konsumtionsmönster* samt *12.2 – Hållbar förvaltning och användning av naturresurser.*

Deltagarna enades i att viktiga förhållningssätt till SDG12 är:

- Handels- och tillväxtkritik,
- Hänsynstagande till urfolks rättigheter,
- Ansvarsutkrävande från rätt instanser – det ska vara lätt för individen att välja rätt.

En av de huvudsakliga ambitionerna med *Stockholm 50+* är att accelerera den internationella implementeringen av Agenda 2030 och andra globala mål. Konferensens tilltänkta fokus – hållbar konsumtion och produktion – utgör nämligen även hållbarhetsmål 12 (SDG 12) i Agenda 2030. För att lyssna in ungdomsorganisationernas perspektiv på konferensens inriktning uppmanade därför departementet till diskussion kring de delmål som finns inom SDG 12.

De två delmål som återkom i störst utsträckning i samtalet var delmål 12.2 och 12.c. Samtalen kring dessa sammanfattas nedan.

SDG 12.2 – Hållbar förvaltning och användning av naturresurser

Sammanfattning

- Det är viktigt med hänsynstagande till urfolks rättigheter.
- Lyssna till forskning som utgår ifrån jordens planetära gränser och resiliens.
- Hållbar förvaltning innebär att natur måste bevaras, vilket kräver förändrade ägardirektiv för statliga bolag.

Vikten av att bruka och bevara naturresurser diskuterades flitigt under samtalets gång, där den hårfina gränsen mellan bruk och missbruk i synnerhet lyftes.

Hänsynstagande till urfolks rättigheter konstaterades höra starkt samman med delmålet, eftersom marken som till stor del bebos av Sveriges urbefolkning hamnar i fokus för användningen av landets naturresurser. Av den anledningen bör urfolks talan väga särskilt tungt i frågan, enades deltagarna om. De som påverkas absolut mest av klimatförändringarna, de som lever nära naturen, ska inte vara tvungna att offra land och vatten till fördel för snabba omställningar. Att exploatera samiska marker för att producera den gröna förnybara energin med vindkraftsparker, den gröna gruvan med mera, är inte att hållbart förvalta och använda naturresurser. Den svenska urbefolkningen är beroende av land och vatten eftersom de verkar i den traditionella näringen; hela den samiska kulturens centrum vilar på rennäringen

Förutom att ge en självklar plats för traditionell kunskap/urfolkskunskap, uppmanade organisationerna till att lyssna in den forskning som utgår från planetära gränser och resiliens. Gemensamt för vetenskapen och den traditionella kunskapen är, enligt organisationerna, utgångspunkten att hållbar förvaltning och användning kräver att naturområden i högsta möjliga mån bevaras snarare än förstörs för att utvinna det som finns i marken. Naturområden är viktiga för exempelvis koldioxidlagring, ekoturism, rekreation och urfolks hållbara näringar. Det kräver i sin tur förändrade ägardirektiv för de statligt ägda företagen LKAB och Sveaskog.

SDG 12.C – Eliminera marknadsstörningar som uppmuntrar till slösaktiga konsumtionsmönster

Sammanfattning

- Det är statens och politikens ansvar att förändra konsumtionssystemet.
- Avveckla miljöskadliga subventioner
- Sätt upp regelverk som gör det möjligt att ställa företag och nationer till svars för användandet av fossila bränslen
- Ta hänsyn till utvecklingsländers mindre förmåga till omställning

“De fossila subventionerna på statsnivå i Sverige är mer än dubbelt så stora som hela statliga miljöbudgeten. För varje skattekrona som vi lägger på att försöka rädda miljön så lägger vi mer än två skattekronor på att förstöra miljön.”

– deltagare i ungdomsrådet.

Ett vanligt förekommande tema under samtalet var problematiken kring att lägga ansvar på individen för att förändra sitt konsumtionsmönster. Majoriteten av organisationerna lyfte vid olika tillfällen att det är statens och politikens yttersta ansvar att förändra konsumtionssystemet. De menade att vi som individer anpassar oss till det system som skapar våra vanor, behov och beteendemönster och att det är ramarna för det systemet som måste utvärderas och förändras. 12.C lyftes fram som ett medel för ansvarsutkrävande på det området.

De formuleringar i delmålet som togs särskilt till vara på i diskussionen var de kring avvecklandet av skadliga subventioner samt hänsynstagandet till utvecklingsländers, fattigas och berörda samhällens särskilda behov och sårbarhet inför snabba omställningar.

I relation till skadliga subventioner nämndes bland annat att politiken i vissa avseenden borde gå längre än att endast avveckla och i stället sätta upp regelverk som kan ställa såväl företag som nationer till svars för användandet av fossila bränslen – att helt enkelt sätt än tydligare ramar.

I relation till hänsynstagandet till nationer och samhällens olika förutsättningar nämndes att vissa regioner på såväl nationell som internationell nivå kommer behöva längre tid på

sig i övergången från fossila till klimatneutrala bränslen och att detta alltid bör tas i beaktning när beslut kring subventioner och regelverk fattas.

Ytterligare delmål som diskuterades, om än i mindre utsträckning än de ovanstående, var delmål 12.1, 12.5, 12.7, 12.8 och 12.a.

SDG 12.1 – Implementera det tioåriga ramverket för hållbara konsumtions- och produktionsmönster

Utifrån resonemanget om ett tydligt statligt och politiskt ansvarstagande lyftes även delmål 12.1. Gällande det betonades särskilt vikten av utvecklade länders ansvar att ta täten och visa hänsyn till utvecklingsländers kapaciteter och förutsättningar.

SDG 12.5 – Minska mängden avfall markant

En högre nivå av återvinning i produktionssystem lyftes som ett konkret sätt att arbeta med delmål 12.5. Detta bland annat genom “urban mining” – en metod för att utvinna mineraler ur gammal infrastruktur i städer snarare än att sätta upp helt nya gruvor som riskerar att skada naturområden.

Delmålet kopplades även ihop med vikten av att under Stockholm+50 tala ett språk som får ekonomiska aktörer med på tåget, där delmålet hävdades höra samman med begreppet “cirkulär ekonomi” – ett koncept som används i domäner och utrymmen bortom det ekonomiska samtalet.

SDG 12.7 – Främja hållbara metoder för offentlig upphandling

Den offentliga upphandlingen konstaterades som ett kraftigt verktyg för att uppnå hållbar konsumtion och produktion. Där menade organisationerna att Sverige ligger i framkant och därför kan föregå med gott exempel under konferensen.

SDG 12.8 – Öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar

I syfte att kunna förstå och förändra sina egna konsumtionsvanor ansåg flera av organisationerna att delmål 12.8 är viktigt. Det konstaterades att kunskapsluckor automatiskt leder till brist på åtgärder och att det i dag är svårt att som konsument navigera i vad som är klimat-, miljö- och rättvisemässigt bäst att köpa. Att skapa ett självklart miljöintresse kan i sin tur leda till ett mer naturligt arbete för en mer hållbar miljö.

Det ansågs även viktigt att förmedla till allmänheten att en hållbar livsstil inte innebär en sämre levnadsstandard, men att ohållbara livsstilar idag däremot riskerar att på sikt sänka vår levnadsstandard.

Trots att utbildning och kunskapshöjande insatser hos allmänheten lyftes som en viktig aspekt, var flera av organisationerna eniga om att det inte alltid räcker för att få till förändring. Även om kunskapsnivån är hög kan det av många anledningar vara svårt för individer att ändra sina konsumtionsmönster. Här hänvisades det i synnerhet till skillnader i ekonomiska förutsättningar och organisationerna samlades återigen kring ståndpunkten att det är statens och politikens yttersta ansvar att göra det lätt att skapa sig en hållbar livsstil.

SDG 12.a – Stärk utvecklingsländers vetenskapliga och tekniska kapacitet för hållbar konsumtion och produktion

Som tidigare nämnt genomtycktes diskussionen av klimaträttviseaspekten, bland annat i relation till delmål 12.a. Organisationerna konstaterade att det finns ekonomiska medel och tekniska möjligheter för lösningar på klimatutmaningar och att det handlar om att prioritera, skala upp och ge möjligheter till att använda dem. Där betonades att Sverige har ett stort ansvar gentemot utvecklingsländer i relation till resursfördelningen mellan länderna, och att möjliggöra för andra att kunna ställa om.

Gröna jobb och ungas sysselsättning

Sammanfattning

- Den gröna näringen är viktig i relation till exempelvis självförsörjning och närproduktion men problematisk eftersom den ibland innefattar metoder som riskerar att skada viktiga naturområden.
- För att unga ska vilja söka sig till den gröna näringen krävs både en statushöjning på hela sektorn och lägre trösklar för att ta sig in.
- Det finns en dokumenterad vilja hos unga att arbeta med hållbara jobb inom hållbara företag, om än inte endast inom den gröna näringen.
- Den gröna näringen kan användas även för sociala hållbarhetsfrågor – såsom integrationsprojekt.

Den gröna näringen ansågs vara viktig för att Sverige ska kunna nå sina klimatmål, i relation till exempelvis självförsörjning, närproduktion och ekologisk produktion.

Samtidigt beskrevs näringen som komplex i och med att den inte alltid är hållbar ur alla aspekter. Att bedriva skogs- och jordbruk kan exempelvis ibland innefatta metoder som riskerar att skada viktiga naturområden. Organisationerna betonade därmed vikten av en verkligt hållbar grön näring för att den ska kunna vara en del av lösningen.

Klimaträttvisa tog plats även i denna diskussion, särskilt i relation till bönders olika förutsättningar för omställning till ekologisk produktion.

Att få unga att intressera sig för och söka sig till gröna jobb ansågs höra ihop med att både höja statusen på och sänka trösklarna för att komma in i den gröna sektorn. Samtidigt ifrågasattes om innebörden av "gröna jobb" nödvändigtvis behöver kopplas till den gröna näringen. Att bredda benämningen till "hållbara jobb" skulle möjliggöra för fler ungdomar att kunna utbilda sig till att exempelvis arbeta med hållbara lösningar inom flera olika sektorer. Så länge det inte innebär att den gröna näringens status eller standard sänks ansågs breddandet av begreppet kunna vara ett sätt för att få fler unga att konkret arbeta för hållbar produktion och konsumtion.

Att det finns en vilja hos unga att söka sig till hållbara arbeten framkom som relativt självklart. I samtalet hänvisades exempelvis till "Studentmanifestet för ett ekologiskt uppvaknande" som tog fart runt 2018, i samband med ["1,5-gradersrapporten"](#). Där var det runt 30 000 studenter, med utgångspunkt i Frankrike, som sa att de inte kommer att ta arbeten inom företag som inte håller sig inom planetära gränser

Gröna jobb knöts även ihop med fler hållbarhetsmål i Agenda 2030 som inte endast berör klimatfrågan – det finns många exempel på när den gröna näringen använts för sociala hållbarhetsfrågor också. Exempelvis har lantbruk använts för integrationsprojekt, för att få in personer som är långt ifrån arbetsmarknaden och att sätta unga i närmare relation till matproduktion. Den gröna näringen skulle med andra ord kunna locka till sig en bredare målgrupp för att uppnå de globala målen.

Konkreta och ambitiösa resultat

Sammanfattning

Samtliga organisationer uppgav att det ville se konkreta och ambitiösa resultat av Stockholm+50. Som förslag för att uppnå detta nämndes bland annat följande:

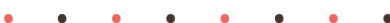
- Behandla klimatkrisen på samma sätt som coronakrisen – utlys internationellt stabläge och samarbeta över nationsgränserna.
- Arbeta fram en tydlig klimatkrisberedskap – exempelvis regional och nationell självförsörjning av mat och medicin.
- Förbjud storskalig miljöförstöring – inför en ecocide-lagstiftning.
- Skapa ramar under konferensen som gör det "roligt" för deltagare att leverera ambitiösa förslag, exempelvis att talartid endast tilldelas till de som berättar om höjda ambitioner i relation till Parisavtalet.

Samtliga organisationer uppgav att det ville se konkreta och ambitiösa resultat av Stockholm+50 och uppmanades därmed att formulera vad den typen av resultat skulle kunna innebära.

För att uppnå konkreta och ambitiösa resultat framhölls vikten av att erkänna klimatkrisen som just en kris. Organisationerna menade att den pågående coronapandemin har visat att stater och internationella samfund kan vara både samstämmiga och handlingskraftiga i krissituationer och att coronakrisens internationella stabsläge borde kunna appliceras även på klimatkrisen. Ett internationellt högnivåmöte bör därmed kunna vara ett utmärkt tillfälle för att utlysa det stabsläget, menade organisationerna.

I relation till coronakrisen lyftes även sambandet mellan just klimatpåverkan och utveckling av pandemier, där exempelvis miljöförstörelser och storskalig djurhållning ökar risken för framtida pandemier. Att arbeta fram en tydligare krisberedskap, såsom exempelvis regional och nationell självförsörjning av mat och medicin, ansågs därför vara ännu ett relevant ämne att lyfta på konferensen.

Även om organisationerna ställde sig frågande till om konferensen verkligen skulle kunna leda till stora bindande beslut, framhölls en vilja av att se att införandet av en ekocidlagstiftning. Detta skulle på ett tydligt sätt knyta an till Stockholmskonferensen

1972, där Olof Palme lyfte just behovet av att förbjuda storskalig miljöförstöring. Sedan dess har ekocid förbjudits i krigs- men inte fredstid – en avgränsning som flera länder kritiserat och som därmed borde vara aktuell att lyfta upp på ett internationellt möte.

Vidare diskuterades möjligheten att skapa incitament för ambitiösa förslag och beslut inom konferensens ramar. Ett av förslagen som kom upp var att efterlikna den struktur som satts upp för Climate Action Summit, som anordnas av Storbritannien den 10 december 2020, där talartid endast tilldelas de som berättar om sina höjda ambitioner i relation till Parisavtalet. Ett sådant verktyg skulle förhoppningsvis leda till en höjd ambitionsnivå på konferensen i sin helhet.

Viktiga perspektiv

Sammanfattning

Deltagarna uppmanade till att medvetet inkludera perspektiv som ofta åsidosätts.

- Klimaträttvisa – anpassa diskussionen om omställningen efter olika regionala och nationella förutsättningar. Rika länder, regioner och grupper bidrar mest till klimaförändringarna och ska dra det största lasset i omställningsprocessen. Ta hänsyn till olikheter i förutsättningar och ställ krav utifrån reell förmåga.
- Marginaliserade röster – ge plats åt röster som ofta åsidosätts, exempelvis urfolk, klimatflyktingar samt barn och unga.
- Ungdomsperspektivet – anordna ett ungdomsråd i anslutning till konferensen. Säkerställ att en mångfald av ungdomar finns representerade för att undvika åsiktsbubblor.
- Export av miljöproblem – ta fram metoder som gör att länder får ta ansvar för de utsläpp som deras invånares konsumtion orsaker. Lägg inte ansvaret endast på produktionslandet.
- Goda exempel – höj goda lokala exempel och föregångare för att visa att förändringen är möjlig.

För att uppnå så långsiktigt hållbara resultat som möjligt under Stockholm+50 uppmanade deltagarna till att inte glömma bort perspektiv som ofta hamnar i skymundan i klimatpolitiken. Dessa perspektiv presenteras nedan.

Klimaträttvisa

Som tidigare nämnts var ett tydligt återkommande tema under samtalet vikten av ett genomgående rättviseperspektiv på klimatfrågan för att åstadkomma verklig hållbarhet i klimatpolitiken.

I relation till klimaträttvisa framhölls att vi just nu lever i ett beroendesystem där de rikare delarna av världen utnyttjar och exploaterar de fattigare till fördel för konsumtion och produktion. Här betonade samtliga organisationer att det måste finnas tydliga ramverk för att upplösa det beroendesystemet.

Det konstaterades även att klimatpolitiken inte kan vara samma överallt – storstäder och landsbygder kan exempelvis inte driva samma typ av klimatpolitik på grund av stora skillnader i förutsättningar. Detsamma gäller klimatpolitiken på en global nivå, där vissa länder kommit långt i sin tekniska och ekonomiska utveckling medan andra inte gjort det. Klimatpolitiken måste därmed anpassas, där de med bäst förutsättningar för klimatomställning bör gå i täten. Ofta är det dessutom de mest tekniskt och ekonomiskt utvecklade länderna som står för den största negativa klimatpåverkan, vilket gör det än mer logiskt att de bör dra det största lasset.

Marginaliserade röster

Som ett sätt att låta konferensen genomsyras av klimaträttvisa föreslogs att på ett tydligt sätt ge plats åt grupper och perspektiv som inte brukar höras vanligtvis, till exempel urfolk, klimatflyktingar samt barn och unga. Här lyftes Greta Thunberg fram som ett bra exempel på vilken effekt det kan ha att låta en person tala på en global scen, om så bara i fem minuter.

Ungdomsperspektivet

Att inkludera ett ungdomsperspektiv på Stockholm+50 sågs som en självklarhet, där organisationerna var eniga i att det här ungdomsrådet var en bra start på det. De enades även i förhoppningen om att ungdomsrådet ska kunna fortsätta såväl inför som efter konferensens genomförande. Instiftandet av ett permanent ungdomsråd i Sverige skulle kunna fungera som en uppmaning till andra länder att införa detsamma. Här har Sverige med andra ord en möjlighet att agera förebild genom att visa omsorg om ungdomsperspektivet, menade deltagarna.

Organisationerna föreslog även ett ungdomsråd i direkt anslutning till Stockholm+50 där det finns möjlighet att skicka med ett gemensamt statement till konferensen.

I relation till ungdomsperspektivet betonades förståelsen för så kallade åsiktsbubblor hos unga, där såväl intresse som förutsättningar kan skilja sig mycket åt. Här, menade organisationerna, är det viktigt att inte utgå från att unga ser på klimatfrågan på ett visst sätt utan att det finns skillnader mellan exempelvis socioekonomiska grupper samt stad och landsbygd.

Export av miljöproblem

Deltagarna diskuterade även att länder ska ta ansvar för de utsläpp som deras invånares konsumtion orsakar, i stället för att lägga över allt ansvar på det producerande landet. Länder ska, med andra ord, undvika exportera av sin miljöförstöring genom hänsynstagande till konsumtionsbaserade utsläpp och lyfte det som ett viktigt tema att ta upp under Stockholm+50.

Goda exempel

För att konstruktivt kunna rikta in sig på lösningar under konferensen framhölls vikten av att lyfta goda lokala exempel och föregångare; "När man misslyckas på global nivå så finns det kommuner som har till exempel ökad lokal demokrati, det finns också ekobyar som kan vara värda att belysa.", menade en av deltagarna.

Tema 2 – En ambitiös klimatpolitik

Sammanfattning

- Klimatfrågan måste behandlas som en kris.
- Klimatpolitiken måste tillåtas sätta bindande utsläppsbudgetar som utifrån forskningen bedöms ha störst chans att begränsa uppvärmningen till 1.5 grader, även om klimatförändringarnas effekter underskattats och teknikens möjligheter överskattats.
- Klimatpolitiken måste respektera urfolks rättigheter samt naturens rättigheter.
- Den måste även agera för att minska ojämlikheten, globalt och nationellt.
- Regeringen har många verktyg till förfogande: offentliga upphandlingar, ägandedirektiv till statliga bolag samt budgetanslag—alla dessa måste mobiliseras för att säkerställa utsläppsminskningar; kosta vad det kosta vill.

Från många håll hörs både önskemål, krav och förväntningar på att Sverige ska föra en ambitiös klimatpolitik. Men själva begreppet växlar ofta innebörd beroende på avsändare. I syfte att ta reda på hur den unga klimatrörelsen i Sverige vill definiera begreppet, var temat för rådets andra diskussionsgrupp just “En ambitiös klimatpolitik”.

För att komma åt definitionen cirkulerade diskussionen kring tre huvudsakliga områden; forskningens roll i klimatfrågan, konkreta steg för utformandet av klimatåtgärder samt viktiga perspektiv som inte får glömmas bort.

Dokumentationen av samtalet har tagit fasta på ovanstående områden, som sammanfattats i fyra rubriker: *Lyssna på forskningen*, *Konkreta åtgärder*, *Perspektiv som riskeras att missas* och *Rättvis klimatpolitik*.

Gruppen bestod av representanter från Fältbiologerna, Global Shapers, Klimatstudenterna, LSU, PUSH Sverige, Sáminourra, Scouterna och Svenska Kyrkans Unga.

Lyssna på forskningen

Sammanfattning

- Politik måste vara grundad i reella fakta.
- Forskning kan vara svårtolkad, vilket ställer höga krav på källkritik.
- Forskning beskriver läget, inte vilka åtgärder som behövs. Det är politikens uppdrag.
- Att skriva under Parisavtalet innebär att lova att lyssna på forskningen.
- Ambitionsnivån för att möta klimatpolitiska åtaganden måste höjas.
- Det är nödvändigt att ta hänsyn till annan vetenskap än enbart naturvetenskap och klimatforskning, exempelvis beteendevetenskap.
- Nödvändigt att även ta hänsyn till och inkludera traditionell kunskap/urfolkskunskap i begreppet kunskap.

Att lyssna på forskningen har varit en återkommande uppmaning från den unga klimatrörelsen, inte minst utifrån Greta Thunbergs slagkraftiga paroller på den globala arenan. I rådets andra diskussionsgrupp fick deltagarna möjlighet att djupdyka i uppmaningen och ge sin syn på vad det faktiskt innebär att lyssna på forskningen.

Det konstaterades att det alltid är viktigt att grunda politik i reella fakta och att vetenskapen möjliggör för detta. Att överlag lyssna till forskningen visar att man tar in gediget arbete för att förstå vår värld och hur den påverkas av det vi gör för klimatet, hävdade deltagarna. Men vetenskapen kan ibland vara svårtolkad vilket gör det mycket viktigt med källkritik.

Forskningen beskriver dock endast läget som det är och inte nödvändigtvis exakt vad som behöver göras – den processen behöver vara politisk. Som ett exempel på där forskning inkluderats i klimatpolitiken lyftes Parisavtalet och därmed vikten av att följa sina åtaganden gentemot det. Deltagarna menade att skriva på avtalet helt enkelt innebar att lova att lyssna till forskningen. Dock betonades att forskningen visar att många av de mål som satts upp snart är för sena att ta tag i. Klimatförändringens takt är mycket snabb och vi började inte i tid, vilket innebär att ambitionsnivån för att möta sina åtaganden måste höjas. Bland annat omnämndes [en vetenskaplig studie av klimatforskaren Kevin Anderson](#) som visar att det krävs 12–15 % minskning per år för att nå klimatmålen. Det kan låta radikalt att behöva öka takten och omställningen ytterligare, men är avgörande för att politiken ska hålla vad den lovat, menade deltagarna.

Det kan också vara av stort värde att inte endast lyssna på klimatforskning när klimatpolitik ska utformas. Representanterna menade att en viktig del för att få till förändring är att förstå hur människor fungerar, vad exempelvis behov och beteendemönster beror på, och tryckte därmed på vikten att även lyssna till beteendevetenskapen. Genom att göra det kan perspektiv fångas upp som är avgörande för att klimatpolitiken ska bli hållbar även i sitt utförande – den kan på så sätt fokusera på “hur”, inte bara “vad”.

Något som starkt betonades under samtalet var vikten av att vidga perspektivet på kunskap till att även inkludera traditionell kunskap/urfolkskunskap. Människors erfarenhet av att leva nära naturen och se klimatförändringarnas konsekvenser på nära håll, bör respekteras på samma sätt som forskningen. Den respektmarkör som hänsynstagandet till forskningens gedigna arbete innebär, bör därmed även appliceras på den traditionella kunskapen/urfolkskunskapen.

Deltagarna reflekterade även kring vad motsatsen till att lyssna in forskningen innebär. De samlades i att det med störst sannolikhet är att lyssna in den ekonomiska marknadens och multinationella företags behov, snarare än planetens, och att det är viktigt att vara uppmärksam på den intressekonflikten.

Konkreta åtgärder

Sammanfattning

- En radikal klimatpolitik krävs för att konkreta resultat ska synas. Sverige och EU måste därför våga visa klimatledarskap.
- Målet om nollutsläpp till 2045 är inte tillräckligt ambitiöst. Sverige måste halvera sina utsläpp till 2022 för att sedan kunna nå nollutsläpp till 2030.
- Klimatpolitiken är regeringskänslig, vilket ställer krav på en sittande regering att ta höjd för framtida regeringars bristande klimatengagemang. Därmed måste en regering göra mer än vad som precis krävs för att klara målen. Ett sätt att göra detta är genom bindande ram- och regelverk.

Precis som i Temagrupp 1 betonade även denna grupp att klimatkrisen bör behandlas just som en kris och att de internationella samfunden bör dra lärdomar från hanteringen av coronakrisen. Representanterna var eniga kring att en radikal klimatpolitik krävs för att konkreta resultat ska synas. Här samlades deltagarna även kring att Sverige och EU ska

föregå med gott exempel och visa klimatledarskap – våga ta modiga och handlingskraftiga beslut. Andra länder och samfund, exempelvis USA, behöver inspirationen för att gå i samma fotspår.

Exempelvis lyftes att forskningens pekar på att vi behöver sätta ett slutdatum för fossilenergi, för att kunna uppfylla Parisavtalets 2-gradersmål. Sverige har just nu satt upp ett mål om netto nollutsläpp till år 2045, men detta menade organisationerna inte var tillräckligt ambitiöst. För att uppnå målet behöver utvecklade länder, och även EU, ta ett större ansvar eftersom utvecklingsländer har sämre förutsättningar för att minska sitt utsläpp. Därför hävdades att Sverige behöver ha halverat sitt utsläpp redan år 2022 för att sedan nå nollutsläpp år 2030.

I relation till en mer radikal klimatpolitik diskuterades även en “regeringskänslighet” där den sittande regeringen behöver ta ansvar för både tidigare regeringars tillkortakommanden och säkra upp för kommande regeringar. Här lyftes därför försiktighetsprincipen, där det är viktigt att som sittande regering göra mer än vad som krävs för att precis klara målen. Detta relaterades dels till risken att vid eventuella politiska skiften få in klimatförnekare i beslutsfattande positioner, dels att klimatförändringar riskerar att ske mycket snabbare än förväntat.

För att minska regeringskänsligheten i uppfyllandet av klimatmålen, enades organisationerna kring behovet av att ta vara på de demokratiska verktygen vi har för att skapa bindande ram- och regelverk. Som exempel lyftes en klimatbudget som, likt försvarsbudgeten, ska sträcka sig över mandatperioder och därför behöva efterföljas av samtliga kommande regeringar.

Tekniska lösningar diskuterades ur olika synvinklar. Å ena sidan problematiserades tekniska lösningar som en quick-fix. Å andra sidan lyftes de som verktyg för att kunna exempelvis med hjälp av realtidsdata identifiera exakt var de största utsläppen sker och därmed mycket konkret kunna ställa länder till svars.

Andra konkreta förslag

- **Få till ett system av ansvarsutkrävande som ger juridiska eller ekonomiska konsekvenser**, där införandet av en ecocide-lagstiftning kan ses som en del i det – ett förslag som drevs redan på Stockholmskonferensen 1972 av Olof Palme. Sverige bör här arbeta för att få upp den i Romstadgan,
- **Se över statens finanser och placeringar**. Många föreningar och kommuner har gått före i att sluta investera sina pengar i fossila bränslen och industrier etcetera.

Staten har inte gjort det utan har fortfarande mycket pengar placerade i verksamheter som missgynnar klimatet,

- **Förbjuda skövling av naturskogar och ändra Svea Skogs ägardirektiv** från vinstmaximering till naturvård/kolinlagring,
- **Förbjuda reklam för produkter som drivs av fossila bränslen**, på samma sätt som reklam för alkohol och tobak förbjudits
- **Använda offentliga upphandlingar som verktyg för att minska utsläppen.** Om låga klimatutsläpp sätts högt på kravlistan vid upphandlingar kommer det finnas incitament för företag att ta klimatansvar; låg klimatpåverkan leder till hög konkurrenskraft,
- **Öka realstödet till landsbygden** i stället för att subventionera fossila bränslen.

Perspektiv som riskeras att missas

Sammanfattning

- Landsbygden riskerar att drabbas hårdast av ett förbud mot fossila bränslen, vilket en omställningsprocess måste ta i beaktande.
- Klimatarbetet måste bejaka barns rättigheter och följa barnkonventionen. Många barn och unga lever idag med en stark klimatångest.
- Klimatomställningen måste ta hänsyn till arbetares rättigheter och innefatta planer för nya arbeten.
- Arters egenvärde bör tas på lika stort allvar som människors rättigheter.
- EU:s jordbruksstöden måste användas för att styra jordbruket mot en hållbar omställning.
- Klimatflyktingar måste erkännas och ges asyl.

För att skapa hållbarhet i alla led behövs hänsyn tas till regionala, nationella och även individuella förutsättningar.

När det exempelvis kommer till totalförbud av fossila bränslen kommer det påverka landsbygden mest. Där är bristen på kollektivtrafik och begränsade möjligheter till att bygga laddstationer stora hinder för att kunna hänga med i omställningen och samtidigt behålla en bra levnadsstandard. I storstäder kommer inte omställningen påverka

människor på samma sätt. Det måste därför finnas ett sätt att tillgodose flera behov i omställningsprocessen och ta ansvar utifrån förutsättningar.

Att vara noga med att bejaka barns rättigheter och följa barnkonventionen i klimatarbetet betonades starkt av deltagarna. Just nu bär barn på en stor oro och klimatångest som politiker behöver bemöta. Många barn tror att “det är kört” och att inget görs åt saken, vilket ställer krav på politiker att kommunicera ut de åtgärder som faktiskt görs på ett sätt som barn också förstår. Det är viktigt att, utan att förminska allvaret, även skapa hopp hos barn och unga. Att skapa utrymme för ungas deltagande, såsom det här ungdomsrådet, ansågs vara ett recept för att bota ångest och oro.

Även om arbetares rättigheter på många sätt redan lyfts i klimatdebatter, är det viktigt att fortsätta ta oron på allvar, menade deltagarna. Vad händer exempelvis med arbeten när produktionen av fossila bränslen försvinner? Här behöver det bli tydligt att omställningen tar hänsyn till det och väver in planer kring nya arbetsmöjligheter.

Arters egenvärde lyftes också som ett viktigt perspektiv. Djur och natur påverkas enormt mycket av klimatförändringarna vilket, enligt flera av representanterna, bör tas på lika stort allvar som människors rättigheter. Vilka syften människor än må ha så har arterna ett värde som bör tas hänsyn till, menade deltagarna och syftade på exempelvis intressekonflikten mellan vindkraftverk och renars marker samt skogsbruket och rennäringen.

Deltagarna menade även att jord- och lantbruk ofta glöms bort, där EU:s jordbruksstöd ansågs vara väldigt systembevarande. Just nu får de stora lantbrukarna det allra största stödet, trots att de släpper ut mest genom exempelvis kött- och mjölkproduktion. Omställning måste ske så att de småskaliga får tillgång till resurserna och att stöd riktas till annan typ av produktion, exempelvis havre. Det konstaterades att det är bra att pengar går till jord- och lantbruk men att det just nu går till fel saker.

Även klimatflyktingars situation är ett perspektiv som, enligt deltagarna, ofta glöms bort. Här gäller det att både erkänna dem och ta emot genom asyl.

Att lägga skulden där den hör hemma var ett återkommande tema, där deltagarna bland annat argumenterade att den rikaste 1 procenten i EU äger mer och släpper ut mer koldioxid än alla EU-medborgare tillsammans. Det tangerade även ett annat perspektiv som efterlystes i klimatpolitiken; klimaträttvisa. Detta behandlas mer under nästkommande rubrik.

Rättvis klimatpolitik

Sammanfattning

- En rättvis klimatpolitik erkänner och motverkar maktstrukturer och ojämlikhet i relation till klimatförändringarna.
- Länder och regioner har olika förutsättningar och resurser för att möta och motverka klimatförändringarna. De med mer resurser måste bidra mer och hjälpa de med mindre resurser.
- Nivån av beskattning av individer bör ske utifrån nivån av utsläpp de orsakar.

Enligt deltagarna handlar en rättvis klimatpolitik om att erkänna och motverka maktstrukturer och ojämlikhet i förhållande till klimatförändringarna. Olika länder, regioner och socioekonomiska grupper har olika förutsättningar och påverkas i olika utsträckning av klimatförändringarna, där de som exempelvis bidrar minst till miljöförstörelsen drabbas hårdast av den men förväntas bidra lika mycket till att reparera skadorna.

Här gäller det att bland annat lyssna in behov hos fattiga länder och regioner, för att kunna hjälpa dem att ställa om på ett sätt som inte riskerar att bidra till sämre levnadsstandard. Det är exempelvis viktigt att komma ihåg att det finns många länder som har begränsade möjligheter att göra planer framåt på grund av bristande resurser. Ett exempel som lyftes kring det var tekniska lösningar. Deltagarna argumenterade att vi i Sverige satsat på att göra en teknisk omställning och förväntar oss att andra ska göra detsamma, trots att de kanske inte har kapaciteten.

För att motverka ojämlikheter diskuterades biståndsarbete, där Sverige kan ha en strategisk möjlighet att ekonomiskt stötta mer utsatta områden med omställningar på ett hållbart sätt. Där argumenterades det dock för att det är viktigt att även bidra med kunskap kring de resurser som tilldelas: "Vi kan inte bara bygga solceller, vi behöver bidra till att kunskapen finns för att kunna ta tillvara dem.", menade en av deltagarna.

Det argumenterades även för att det är storstäder och rika människor som bidrar mest till och därför borde "betala mer" för skadegörelsen. Det är exempelvis inte människor på landsbygden som bidrar till mest utsläpp, även om de är mest beroende av dem. Deltagarna menade att de inte vill ha en situation som i Frankrike, med Gula Västarna, där alla beskattats lika högt för klimatutsläpp. De förespråkade i stället att beskatta i enlighet med nivå av utsläpp – ju fler flygresor, desto högre skatt och så vidare.

Stora företag lyftes som några av de “största miljöbovarna” där deltagarna argumenterade att företag exempelvis borde vara självförsörjande på den el de använder.

För att alla ska kunna leva goda och hållbara liv måste vi hitta de sätten tillsammans, enades deltagarna i. De menade att det ofta sker ett missförstånd i att utvecklade länder och städer ofta förväntar sig att resten av världen ska leva som dem; “Vi kanske inte ska fokusera på att folk ska leva som vi. Vi borde ändra vårt levnadssätt. Vi lever fel, inte de”, avrundade en av deltagarna.

Avslutning

Alexandra Folkeryd och Kajsa Fernström Nåtby är båda departementssekreterare på Miljödepartementet och fanns med under hela ungdomsrådet. De konstaterade att det framkommit många intressanta perspektiv under samtalsgången och att många av frågorna är precis sådana som tjänstepersonal på Miljödepartementet diskuterar. De betonade att den unga klimatrörelsens mobilisering är både imponerande och mycket viktig i utformandet av Sveriges klimatpolitik.

När det gäller hur diskussionerna från det här rådet tas vidare så kommer dokumentationen från mötet att delas med berörda tjänstepersoner och politiska tjänstepersoner som arbetar på Miljödepartementet, men även andra departement. Ungdomsrådets perspektiv kommer således att delas med många personer som verkar i beslutsfattande positioner.

De konstaterade dock att ambitionsnivån för högnivåmöten är beroende av både vad som sker på landnivå och vad man kan enas om globalt. Just nu konsulterar departementet i New York för att få mandat från FN att gå till Stockholm+50. Även om det arbetas hårt med att få igenom visionen finns det även de som driver arbetet bakåt och därför är det väldigt viktigt att fortsätta att ha de här dialogerna. Planen är att ha en kontakt med ungdomsrörelsen framåt, eftersom ju längre arbetet kommer, desto mer konkreta kan departementet vara vad gäller innehåll och resultat. Än så länge är det för tidigt att säga vad det kommer att bli.

Det är med andra ord svårt att fastställa nu på vilket sätt ungdomsrörelsen ska inkluderas framöver. Men bland det som regeringen redan gör, har de för avsikt att fortsätta inkludera unga i existerande civilsamhällesprocesser för klimatfrågor och remissrundor. De tänker också fortsätta ta upp klimatfrågan i de existerande forum som finns för ungdomskonstellationer för politik i allmänhet. Precis som ministern och statssekreteraren, uttryckte även Alexandra Folkeryd och Kajsa Fernström Nåtby en förhoppning om att den här typen av dialog fortsätter mellan unga och regeringen.

Underlaget är framtaget av NOD:s kansli på uppdrag av Miljödepartementet.

För frågor om underlaget, kontakta info@nodsverige.se

